

Позиция

на Обединение „Детство без насилие“

по повод обществената дискусия на проекта на Националната стратегия за детето (2019 – 2030)

„Детство без насилие“ е обединение на 19 граждански организации и представители на академичния сектор, работещи всекидневно с и за деца, което работи за нулева толерантност към насилието срещу деца.

Проектът на Националната стратегия за детето и семейството 2019-2030 г. и предложението за пълна забрана телесното наказание на деца, породило шумен дебат “за” и “против” телесното наказание в медийното пространство. Чуха се редица послания в защита на използването на различни видове телесно наказание като шамари и пошляпване с възпитателна цел. Считаме, че този разговор ни връща назад в осъзнаването на вредата от насилието над деца в българското общество. Това е откривена манипулация на страховете и опасенията на родителите и изглежда като опит за отнемане на отговорността на всеки родител да се развива и да търси по-добри решения за децата си. Нещо повече, проведен по този начин, разговорът оставя впечатлението, че цели противопоставяне на родители и деца, представяйки ги като две противоположни страни, което е в ущърб както на децата, така и на родителите.

Затова, искаме да обърнем внимание върху няколко актуални факти и данни:

- **Родителите искат най-доброто за развитието на своето дете.** Последните данни показват, че почти 90% от родителите у нас смятат, че шамарът и другите подобни травмиращи практики са неефективно средство за възпитание. Тези данни, както и разговори с родители, ясно ни показват, че **шамарът се използва най-често, когато родителят е ядосан, зает или не знае какво друго да направи, но не е желаният избор за възпитание.**
- **„Едно дете, което е третирано зле от родителите си, не спира да обича тях, а спира да обича себе си“.** Въвеждането на т.нар. „позитивна дисциплина“ и стремежът за замяна на телесното наказание с възпитателни мерки, които подкрепят, а не наказват, не е самоцел. Редица съвременни научни изследвания показват, че телесното наказание, както и всички други форми на насилие, имат **негативен ефект върху развитието на децата.** Няма никакви доказателства за полза от телесно наказание, а за сметка на това има редица доказателства, че то може да доведе до тревожност, депресия, злоупотреба с вещества в по-късна възраст, по-ниски резултати в училище, повишаване на агресията и риска от самоубийство, както и за въвличане в престъпления. Положителните възпитателни мерки и отзивчивите родителски грижи, от друга страна, осигуряват най-добрата среда за цялостното развитие на детето.
- **Забраната за телесно наказание потвърждава, че обществото разбира кое е най-добро в грижата за децата** и показва посоката, в която искаме да се развива обществото, така че децата в България да растат в сигурна среда, която да им позволи да станат добри възрастни. Забраната изпраща ясно послание към всеки, че да удариш дете, макар и с възпитателна цел,

www.endviolence.bg

vaccoalition@gmail.com

не е по-приемливо или законно от това, да удариш възрастен. Забраната още, поставя изискването **към всички специалисти**, които имат отношение към закрилата на децата, включително полицейските органи и прокуратурата, че законът трябва да се спазва. **Наказателно преследване в семейството е малко вероятно да е в интерес на децата, освен ако това не е единственият начин да се гарантира нужната защита срещу насилие и унижаване на детето, което не е в интерес и на цялото общество.**

- **И в момента българският законодател, в израз на волята на обществото, формулира позиция срещу телесното наказание:** „Родителят отглежда детето, формира възгледите му и осигурява образованието му съобразно възможностите си и в съответствие с нуждите и наклонностите на детето и с цел израстването му като самостоятелна и отговорна личност. **Родителят няма право да използва насилие, както и методи на възпитание, които уронват достойнството на детето**“¹; и още „Всяко дете има право на закрила срещу **нарушаващите неговото достойнство методи на възпитание, физическо, психическо или друго насилие и форми на въздействие, противоречащи на неговите интереси**“². Насилието над дете е определено в закона като „**всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда**“, а **физическото насилие като: „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание без разстройство на здравето.**“³
- **Подчинението и уважението не са едно и също.** Използването на шамари и бой не води до печелене на уважение, а до чувство на гняв, страх и срам, както у децата, така и у родителите. То не води до изграждане на по-добра връзка между родители и деца, а възпитава покорство, чрез страх. От изключителна важност за усещането за сигурност у детето е яснотата за това кое в семейството е допустимо и кое не е. **Възпитание без телесно наказание НЕ означава да не поставяме граници.** Имаме обаче избор за това как да го правим – а този избор определя възприятието на детето за света, в който живее.
- **Родителите в България споделят, че почти всички те някога са имали трудност по отношение на поведението на детето си**, а 67% споделят за системни проблеми. В същото време, едва една трета от тях са търсили помощ. Проектът на Стратегията има ясен фокус върху подкрепата на родителите и професионалистите, работещи с деца (учители, социални работници, здравни работници и др.). Това е развитие обещава създаването на повече места, където родителите да намират помощ при отглеждането на децата си.
- **В световен план забраната за телесно наказание, съчетана с мерки за подкрепа на родителите за отглеждането на децата им и информационни кампании, водят до**

¹ Семейен кодекс (2009), Чл. 125, ал. 2, достъпен на: <http://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135637484>.

² Закон за закрила на детето, член 11, ал. 2, достъпен на: <http://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135637484>.

³ Правилник за прилагане на Закона за закрила на детето (2003), Допълнителни разпоредби, пара. 1, т. 1 и 2, достъпен на: <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135469520>.

нарастващо неодобрение както към използването на този метод, така и към насилието над деца изобщо. През 1992г. в Германия 30% от децата споделят, че са пляскани; през 2002, две години след забраната, този процент е 3. В Румъния пълната забрана е въведена през 2004, а броят на децата, удряни от родителите си с ръка, е намалял с 22% между 2001 и 2012. Същите процеси се наблюдават в Полша, Австрия и Нова Зеландия.

- **Забраната на телесното наказание води и до намаляването на насилието между деца** – когато децата са отглеждани с обяснение и повтаряне, те използват вербален начин за разрешаване на проблемите и помежду си. При положение, че едно от основните притеснения на родителите в България е агресията между децата, то със сигурност подкрепата на ненасилственото възпитание е един от отговорите на това притеснение.
- **Целта на родителите е децата им да станат самостоятелни, успешни и щастливи възрастни.** Не на последно място, нека да подчертаем, че смисълът на възпитанието е детето да може самостоятелно да контролира емоциите и поведението си, в отсъствието на родителите си. Телесното наказание не постига това. То прекратява нежелано поведение в конкретен момент или поддържа страх у детето, но не влияе на поведението на детето в отсъствие на родителя.

Обединение „Детство без насилие“ се стремим да подкрепяме родителите в тяхното желание да бъдат най-добрите родители и да отгледат спокойни, уверени, самостоятелни и можещи деца. Като част от работата си, много от нашите членове работят директно в помощ на деца и родители, подкрепяйки ги да преодолеят трудни моменти в живота си. Като Обединение се застъпваме за промени в държавните политики и водим разговор в общественото пространство за необходимостта от нулева толерантност към насилието над деца. Събираме и разпространяваме полезни материали в помощ на родителите, професионалистите и децата на нашия сайт www.endviolence.bg. Затова и призоваваме фокусът на разговора да остане към целта: **гарантиране на най-добрите възможности за живот и развитие на децата, провеждане на обществена дискусия за ненасилственото отглеждане на деца и обединяване върху точния начин, по който ще бъдат планирани и приложени заложените мерки в бъдещата Стратегия.**

Ние от Обединение „Детство без насилие“ ще продължим да се застъпваме за фокус върху мерките в подкрепа на родителите, предлагане на алтернативи и предотвратяване на телесното наказание.

